

DEL 2: FRAMTIDEN - viktiga naturvårdsinsatser

Detta avsnitt är ett underlagsmaterial för framtida naturvårdsarbete.

Kommunen kommer enbart att genomföra projekt/åtgärder efter överenskommelse med markägare/brukare.

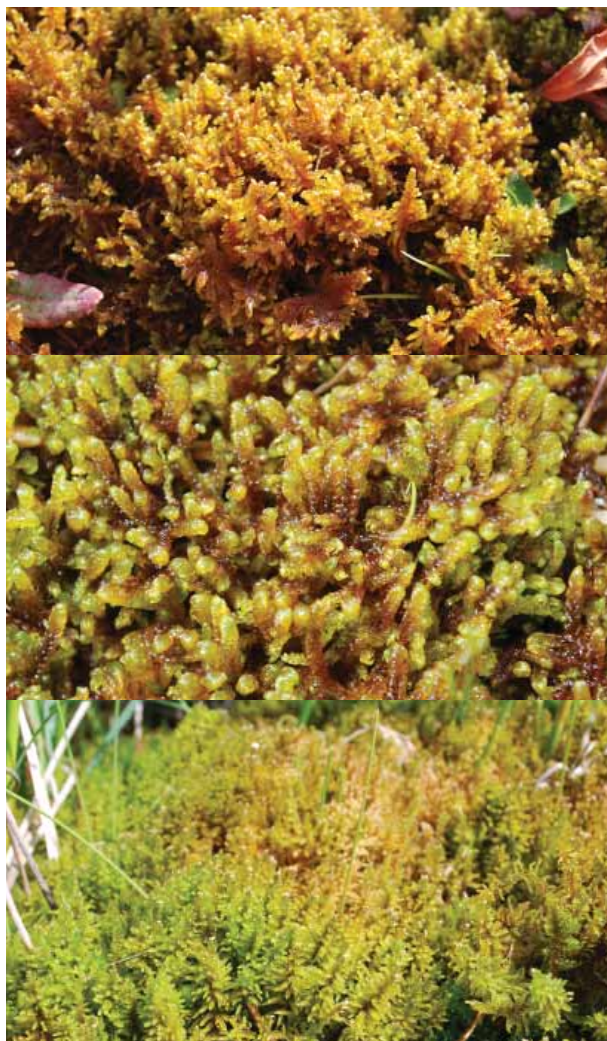
Vård och utveckling av särskilt skyddsvärda växter, djur och naturtyper

Att slå vakt om sällsynta och utrotningshotade växter och djur är mycket viktigt för att bevara och öka den biologiska mångfalden i landskapet. Detta regleras med olika bestämmelser i Miljöbalken (se avsnitt Skydd av natur, djur och växter sid. 10). För kommuninnevånare och vanliga växter och djur är det emellertid lika viktigt att värda vardagslandskapet.

Skåne skiljer sig från övriga Sverige genom att mera likna övriga Europa med dess naturmiljöer, växter och djur. Detta innebär att här finns ett antal arter som är unika för Sverige men också att dessa arter är sårbara då de ofta lever på gränsen till sitt utbredningsområde. I Ystads kommun finns flera sådana sällsynta och/eller utrotningshotade växter och djur knutna till olika naturtyper. Dessa arter kräver ofta speciella förhållanden för att kunna överleva och därför har Naturvårdsverket låtit upprätta speciella åtgärdsprogram med konkreta och specifika skydds- och bevarandeåtgärder för de hotade arterna. Vissa av dessa berör speciellt Ystads kommun.

Hotade biotoper

Rikkärr är näringsfattiga myrar som är rika på mineraler, vanligtvis kalk. Rikkärren delas in i medelrikkärr och extremrikkärr (kalkkärr). Mångfalden i rikkärren är oftast stor, med många sällsynta kärlväxter, mossor, snäckor, svampar och insekter. Idag har många av rikkärren kraftigt minskat och/eller förändrats p.g.a. torr-

Brunmossor typiska för rikkärr. Foto: Länsstyrelsen i Skåne län.

rare somrar, utdikning, övergödning, upphörd hävd och igenväxning. I Ystads kommun finns 12 rikkärr som i ett europeiskt perspektiv har mycket höga naturvärden.

Utmärkande för rikkärr är bl.a. förekomst av brunmossor. På bilderna till vänster ses kamtuffmossa (övre bilden), späd skorpionmossa (mellersta bilden) och källtuffmossa (nedre bilden).

För att bevara rikkärren är det viktigt att:

- markerna förblir ogödslade
- hävden fortsätter med bete, slätter eller annan likvärdig hävd
- kärren inte växer igen. Det kan behövas en försiktig röjning av träd och buskar, men några videbuskar bör sparas för snäckorna
- inte rensa ev. diken i kärret
- inte köra med tunga maskiner i kärret

Särskilt skyddsvärda träd

Särskilt skyddsvärda träd definieras i åtgärdsprogrammet som:

- jätteträd; träd grövre än 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd
- mycket gamla träd; gran, tall, ek och bok äldre än 200 år, samt övriga trädslag äldre än 140 år
- grova hålträd; träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam

I definitionen ingår både levande och döda träd. Detta är träd som är ovanliga och har stor betydelse i såväl odlingslandskapet som i mera urbana miljöer. I Länsstyrelsens åtgärdsprogram prioriteras grova och gamla ekar – jätteträd, träd i parker, kyrkogårdar, gårdsmiljöer och träd i tätorter, alléer samt hamlade träd.

För att bevara de gamla träden är det väsentligt med:

- en naturvårdsanpassad skötsel där äldre träd sparas och där död ved tillåts att bildas, men även
- att skapa möjligheter för ersättningsträd som kan utvecklas till att bli framtidens ”gamla träd”

Hotade fladdermöss

Samtliga fladdermössarter är fridlysta i Sverige och får inte jagas eller dödas. De omfattas också av europeiska fladdermössavtalet EUROBATS. I Sverige finns 19 fladdermössarter. Av dessa finns ett stort antal i Ystads kommun. I äldre lövskogar och parker kan man t.ex. träffa på långörad fladdermus, trollfladdermus och mustaschfladdermus. På dagana vistas fladdermössen i naturliga håligheter i gamla träd, men t.ex. långörad fladdermus kan också söka sig till bebyggelse och bo på vindar. Eftersom fladdermössen är insektsätande gör de nytta genom att de bl.a. äter skadeinsekter i trädgårdarna.

Kornsparv. Foto: Kurt Ivarsson.

Fältpiplärka. Foto: Bert Rydhagen.

Fladdermössen gynnas av:

- god tillgång till hålträd
- större sammanhängande lövskogar och lähäckar
- alléer med hålträd och fladdermössholkar
- god tillgång till vatten

Hotade fåglar

Fältpiplärkan är starkt hotad enligt klassificeringen av rödlistade arter. I Skåne förekommer den längs kusten men också i inlandet från området nordost om Rinkaby till Ystad. Anledningen till att arten minskat är bl.a. ändrade brukningsmetoder inom jord- och skogsbruk. Fältpiplärkan häckar på kustsanddyner och sandhedar av olika slag, militära övningsfält, i grustag och i sällsynta fall på kalhyggen.

Fältpiplärkan gynnas av att:

- det finns områden med en kombinationen av kort vegetation med insprängda sandiga fläckar
- det finns tillgång till högre vegetation med gräs, örter och lägre buskar
- den inte utsätts för störningar under häckningen.

Kornsparven är starkt hotad enligt klassificeringen av rödlistade fågelarter. Den finns i Sverige enbart i Ystads kommun i ett område från byn Hammar öster om Ystad till Ingelstorp i norr och till Hagestads mosse i öster. Kornsparven, som ursprungligen är en sydrysisk, västasiatisk stäppfågel, var under 1800-talet

väl etablerad i stora delar av Europa. Under 1900-talet har emellertid arten börjat minska i antal. Anledningen lär vara de ändrade brukningsmetoderna inom jordbruket, t.ex. att brukningsenheterna är större och att småbiotoperna i landskapet minskat, att den moderna tröskningen ger mindre spillsäd och mindre mat till fåglarna.

Kornsparven gynnas av att:

- det finns tillgång till mat vintertid, t.ex. att man sparar mindre sädesfält och obrukade marker
- det finns områden som är ostörda under häckningstiden.

Hotade groddjur

Klockgrodan har tidigare varit en starkt hotad art, men nu finns den på flera platser. Den försvann helt i Sverige under 1960-talet, anledningen var i första hand att antalet grunda våtmarker med betade omgivningar och småskaligt landskap har blivit mindre vanliga. Under senare år har Naturvårdsverket och WWF-Sverige gjort lyckade återinplanteringar av groddjuren på ett tiotal platser i Skåne, bl.a. i Skoghusets enefälod och Svinahejdan i Ystads kommun. Klockgrodorna har sedan vandrat in spontant på Fredriksbergs mosse och finns nu på flera andra platser t.ex. i dammarna vid Källesjö.

För att gynna klockgrodorna är det viktigt att:

- det finns grunda våtmarker med betade omgivningar och småskaligt landskap.

Lökgrodan är enligt klassificeringen av rödlistade arter en missgynnad art. Den är bunden till öppna sandiga marker. Under 1900-talet förekom den i stora delar av Skåne, men sedan 1960-talet har den minskat drastiskt här, liksom i de flesta länder i Europa. Den förekommer i Ystads kommun i två större områden, dels Fyledalsområdet dels i Köpingebro/Kåsebergaområdet.

Lökgroda. Foto: Kurt Ivarsson.

Lökgrodorna gynnas av:

- områden med sandiga lätta jordar, eftersom grodorna gräver ner sig i jorden under dagarna och under vintern
- tillgång till rena lekvatten utan konkurrens av fisk eller kräftor.

Hotade insekter

Läderbaggen är enligt klassificeringen av rödlistade arter en sårbar art. Den är huvudsakligen knuten till gamla, ihåliga ekar där den lever på ekveden. Den kan även leva på andra trädslag, men i Sverige är eken det vanligaste värdträdet. De mest kända svenska ekområdena med förekomst av läderbagge är på Öland och i Östergötland. I Ystads kommun har läderbaggen tidigare påträffats i betesmarkerna vid Bellinga.

Läderbaggen gynnas av att:

- hagmarker med äldre ekar och andra lövträd bevaras.

Hotade kärlväxter

Martorn är enligt klassificeringen av rödlistade arter en starkt hotad art. Den är en flerårig, styv, gråvit ört som tillhör familjen flockblommiga växter. Den kan föröka sig både med frön och genom rotskott. Den växer längs kuster där den främst trivs på sandiga stränder på lokaler från Bohuslän till Öland och Gotland.

Martorn är en art som studerats i liten omfattning och åtgärder som påverkar dess utbredning är inte helt klarlagda.

För att skydda lokaler med martorn är det viktigt att:

- inventera förekomsten av växten
- kända lokaler hålls under uppsikt
- tillfälligt skydda plantorna i områden som utsätts för kraftigt slitage, t.ex. genom bad och friluftsliv eller genom betesdjurens tramp
- inte röja bort tångvallarna på badstränder där det finns martornsbestånd.

Natearter

Spetsnate är enligt klassificeringen av rödlistade arter en starkt hotad art. I Skåne finns spetsnate på tre lokaler, samtliga i Ystads kommun (Kärragården, Furuhusmosse och en märkegrav i närheten av Krageholm). Spetsnate är en undervattensväxt men den blommar ovan vattenytan. Arten är knuten till smävatten, diken och kanaler i kalkrika områden med näringsrika lerre-

Martorn med tistelfjäril. Foto: Kerstin Svensson.

diment. I Skåne län har spetsnate tidigare funnits på ett 15-tal platser och den har tidigare haft en större utbredning i Sverige och funnits på ett större antal lokaler. Idag finns bara några enstaka lokaler kvar. Orsaken till detta är att lämpliga lokaler har försvunnit genom att vattenkvaliteten har försämrats, våtmarkerna vuxit igen, dränerats, eller på annat sätt exploaterats och försvunnit.

Bästa sättet att gynna spetsnate är att:

- skydda den från övergödning, utdikning eller annat som kan skada dess livsmiljö.

Stor ögontröst är enligt klassificeringen av rödlistade arter en starkt hotad art. Den tillhör växtsläktet ögontröstar, som består av ett antal ettåriga halvparasiter, tillhörande familjen snyltrotsväxter (Orobanchaceae). Stor ögontröst växer på kalkfuktängar och i kalkkärr. Den är ljuskrävande och konkurrenskänslig och förkvas snabbt om hävden upphör, markerna gödglas eller betetrycket blir för kraftigt. Eftersom den är en rotparasit vill den ha tillgång på rötter och växer därför i låg ganska tät grässval. Den finns bara i Västergötland och i Skåne i Sverige. Antalet lokaler har minskat mycket kraftigt under senare delen av 1900-talet. I Ystads kommun har tidigare funnits tre lokaler med stor ögontröst, nu finns den bara kvar på Högestads mosse. Upphörd hävd och igenväxning liksom utdikning av fuktmarkerna, gödsling, tramp och överbetning är ett hot mot artens överlevnad.

För att stor ögontröst ska trivas är det viktigt med:

- sen slätter och anpassad betesdrift.

Hotade åkerogräs

I Sverige finns 28 rödlistade åkerogräs. Av dessa finns ett antal i Ystads kommun. Växterna växer normalt i Medelhavsområdet eller Västindien. Till Sverige har de kommit genom att fröna har följt med utsäde och sedan spridits i landet genom odlingen. Tidigare var åkergräsen vanliga men är nu alltmer sällsynta, beroende på förändringar inom jordbruket: upphörd odling av lin, kemisk bekämpning, effektivare mekanisk bearbetning av jorden, rensning av utsäde, tätare växande grödor, minskad odling på lättare jordar samt vallodling.

För att de hotade åkergräsen ska trivas krävs att:

- huvudgrödan på åkermarken är spannmål eller lin
- åkern plöjs, sås och skördas årligen
- åkern sköts extensivt utan bekämpningsmedel och ingen eller mycket sparsam gödsling.

Klätt och renlosta, två hotade åkerogräs som finns i Ystads kommun. Teckning: Bo Mossberg.

Vård och utveckling av kommunens värdefulla naturtyper och vattenområden

Växterna står för en lång rad s.k. ekosystemtjänster som vi alla är beroende av. Detta bör vara grunden till att vi är rädda om naturen och dess invånare. Inte minst viktigt är det för boende i staden/samhället att komma i kontakt med växter och djur för förståelse och uppskattning av naturen och dess värde.

I avsnittet *Särskilt värdefulla naturområden* beskrivs de olika områdenas naturvärde idag. Även om huvudansvaret för dessa områden oftast genom lagar och förordningar ligger på Länsstyrelsens ansvarsområde är det viktigt att kommunen även är delaktig. Flera av naturområdena har betydelse för turismnäringen och möjligheten till rörligt friluftsliv och inte minst viktigt är det för boende i staden och byarna att komma i kontakt med växter och djur för förståelsen och uppskattning av naturen och dess värde. Här ges några förslag på hur naturvärdena kan utvecklas och förvaltas i framtiden.

Naturresevat

I beskrivningen av värdefulla naturtyper och vattenområden finns ett antal områden som är avsatta som naturresevat. Ett av dessa är kommunalt de övriga är statliga. Länsstyrelsen ansvarar för statliga resevat och kommunen för det kommunala.

Skötselplaner, uppföljning och förankring

Uppdaterade skötselplaner är en förutsättning för bevarande av naturvärdena i de skyddade områdena.

Äldre skötselplaner bör ses över och uppdateras. Vid revidering av skötselplanerna är det viktigt att beakta hotade arter och naturtyper liksom vad syftet med skyddet av området initialt har varit. En årlig uppföljning bör också ske i de skyddade områdena utifrån mätbara mål.

Den lokala förankringen av åtgärder och planer är viktig och att man tar vara på den kunskap och kompetens som finns lokalt. För att nå bevarandemålen är också kurser och utbildningar viktiga. Lättillgängligt informationsmaterial bör också finnas över områdena.

Naturområden som inte omfattas av någon skyddsform enligt Miljöbalken

För att utveckla och bevara värdefulla naturområden som saknar annat skydd kan man teckna civilrättsliga avtal mellan markägare och myndighet.

Naturvårdsavtal och skötselavtal

Naturvårdsavtal är en skyddsform som tar tillvara markägarens vilja och intresse att bidra till naturvård. Naturvårdsavtal kan tecknas mellan markägare och staten genom Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen, samt även genom kommunen. Tecknandet av avtalet är frivilligt både från fastighetsägarens och myndighetens sida. Initiativ till att teckna avtal kan tas av både fastighetsägaren och myndigheten. Ersättningen för ett område med naturvårdsavtal varierar beroende på hur

lång tid avtalet gäller. Tiden kan variera mellan ett år och som längst 50 år.

Ett naturvårdsavtal innebär att fastighetsägaren avstår från viss användning av ett område, t.ex. avverkning av skog eller gödsling av ängs- och hagmark och/eller tolererar att naturvårdande och andra åtgärder vidtas inom området. Äganderätten till marken eller jakträten påverkas däremot inte.

Särskilda skötselavtal, som är fristående från naturvårdsavtalet, kan också tecknas för naturvårdsåtgärder som ska utföras inom området.

Miljö- och naturvård med EU-medel

Många åtgärder kan man som brukare också få ersättning för genom EU-bidrag för miljö- och naturvård genom att teckna bindande avtal på 1 till 5 år samt inom landsbygdsprogrammet 2007-2013. På Jordbruksverkets och Länsstyrelsens webbplats finns broschyrer om detta med information om vilka åtgärder som man kan få bidrag till för att bidra till större biologisk mångfald i landskapet.

Litteratur m.m. till detta avsnitt:

- Naturvårdsavtal - riktlinjer för tillämpning 2010-12-09. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län.
- www.sjv.se
- www.lansstyrelsen.se/skane

Förslag på åtgärder

I tabellen på nedan ges förslag på hur man i framtiden kan vårda och utveckla kommunens särskilt värdefulla natur- och vattenområden.

Kommunen kommer enbart att genomföra projekt/åtgärder efter överenskommelse med markägare/brukare.

Område	Förslag på åtgärder	Förslag på åtgärd för rörligt friluftsliv	Förslag på skydd, avtal m.m.	Initiativtagare/ansvar
1h. Nyvångskogen	Naturvårdsanpassad skogsskötsel		Naturresevatförhandlingar pågår för delar av området, bör omfatta hela området.	Länsstyrelsen/markägaren
2d. Krageholmsjön och ön Lybeck	Fortsatt beträdnadsförbud			Länsstyrelsen/markägaren
14b. Fredriksberg	Betesmarken i väster - fortsatt bete. Övrig del naturvårdsanpassat skogsbruk. Mindre igenväxande fuktäng röjs. Skötselplan upprättas	Strövstigar anläggs som förbinder befintliga markvägar.	Området avsätts som kommunalt naturreservat	Kommunen/Byaföreningen
14d. Strandområdet vid Nybrostrand	Inventering av sandnejlikan inom området och angränsande campingplats (inom detaljplan).		Platsen för uppställning av tält m.m. kan behöva ändras	Kommunen
14e. Norra Sandskogen	Inga åtgärder utöver vad som står i antagen skötselplan			Kommunen
18a. Kabusa och Ingelstorps ängar	Skötselplanen för Ingelstorps mosse ses över och följs upp. Möjligt att anlägga en våtmark i området (området med trivial vegetation)	Mindre P-plats och stängselövergång anläggs i anslutning till Ingelstorps mosse		Länsstyrelsen/markägaren
25. Dag Hammar-skjöldes park	Skötsel enligt upprättade planeringsplaner för området.	Förbindelse mellan västra och östra delen av parken med en säker övergång över väg 13.		Kommunen/Trafikverket
Skyddsvärda ängs- och hagmarker	Fortsatt betesdrift, om möjligt ingen gödsling	Görs tillgängliga genom stängselövergång och P-plats där så är möjligt	Naturvårdsavtal (avseende ingen gödsling), skötselavtal (avser fortsatt betesdrift) och nyttjanderättsavtal (avser yta för P-plats)	Markägaren, Länsstyrelsen, kommunen och Trafikverket
Vattendragen i kommunen	Åtgärdsprogram för att begränsa jättelokans utbredning Förstärkning med naturstråk utmed vattendragen där sådana saknas. Översyn av strandskyddets gränser. Översyn av äldre dikningsföretag.	Strövstig utmed vattendragen.	Naturvårdsavtal alternativt nyttjanderättsavtal (avser naturstråk/strövstig)	Länsstyrelsen, kommunen, berörda markägare och vattenråd
Havet längs kusten	Inventering av ålgräsängar och fastsittande alger utmed kusten.		Marint naturreservat med representativa biotoper.	Länsstyrelsen/kommunen

Vård och utveckling av vardagslandskapets naturvärden

I naturvårdssammanhang är det oftast de ovanliga växterna och djuren som lyfts fram och man glömmer lätt bort att vanliga växter och djur också behöver skydd och vård. För människor och vanliga växter och djur är det emellertid lika viktigt att vårda vardagslandskapet. Naturen runt knuten har kanske mindre biologisk mångfald men är viktig för våra vanliga växter och djur och för oss människor.

Havet, sjöarna, vattendragen och våtmarkerna, skogarna, trädgångarna samt träd- och buskraderna är viktiga livsmiljöer för växter och djur. Men även de gamla markvägarna, gränserna i landskapet och rester av det gamla kulturlandskapets ängs- och hagmarker är viktiga i landskapet och för oss människor och för förståelsen och upplevelsen av naturen och möjligheten att bedriva ett rikt friluftsliv.

Här ges förslag på hur man i framtiden kan vårda och utveckla natur- och vattenområden. Kommunen kommer enbart att genomföra projekt/åtgärder efter överenskommelse med markägare/brukare.

Främmande arter i landskapet

Ett problem längs kommunens vattendrag är jättelekan eller kaukasisk björnloka (*Heracleum mantegazzianum*) som idag finns spridd längs stränderna utmed vattendragen. Växten introducerades i mitten på 1800-talet då den användes i parkanläggningar för sin skönhets skull. En planta kan utveckla tiotusentals frön och

frön har spridits från parkerna längs vägar, järnvägar och å- och sjöstränder. Den tränger undan den naturliga vegetationen på platsen och växtsaften innehåller furocoumarin som är starkt fototoxiskt, d.v.s. kombinationen växtsaft och solljus på huden ger svårläkta, smärtsamma hudutslag och ibland feber.

Förslag på åtgärder:

- inventering av växtens utbredning
- en plan upprättas där alla drabbade samverkar
- bekämpningen pågår under flera år
- bekämpning börjar uppströms i ett vattendrag
- blomställningarna huggs av för att hindra fröspridning (En planta kan producera tiotusentals frön som har grobarhet 5 - 15 år. När plantan satt frön dör hela växten.) Slätter och bete förhindrar fröspridning, men plantan dör inte utan kan komma igen nästa år, men fröbanken utarmas och lokorna hindras att sätta frön. Om en planta huggs av ovan jord regenererar den inom någon vecka med en ny bladrosett och bekämpningen måste fortsätta.
- plantorna i små bestånd grävs upp tidigt på våren. (Växtens palrot måste då huggas av en bit under jordytan d.v.s. under tillväxtzonen)

En annan art som börjar bli ett problem längs kommunens kust är vresrosen som breder ut sig på sanddynerna bl.a. vid Svarte och väster om Ystad stad.

Förslag på åtgärder:

- inventering av växtens utbredning längs kusten
- upprättande av åtgärdsprogram

Naturvårdsåtgärder i skogen

Som skogsägare kan man göra mycket för att öka den biologiska mångfalden och underlätta möjligheterna till rörligt friluftsliv i skogsområden.

Förslag på åtgärder:

- levande och döda träd sparas på hyggen och/eller skapa död ved i form av högstubbar (Detta gör man för att arter som är knutna till den gamla skogen ska kunna leva kvar, bl.a. positivt för insekter.)
- längs skogskanter och utmed vägar och stigar skapa skogsbryn, som inte avverkas vid övrig skogsavverkning
- längs vattendrag skapa buffertzoner med naturskogsliknade skogsområden som undantas vid avverkning
- speciellt värdefulla skogsområden (nyckelbiotoper) undantas från avverkning. (Nyckelbiotoper har inget lagligt skydd men det råder samrådsplikt enligt miljöbalken 12 kap 6 §.)
- s.k. jätträd sparas vid avverkning
- skogsåtgärder genomförs på sådant sätt att markskador minimeras
- avverkningsrester som hamnat på skogsstigar röjs bort från stigarna och flyttas in i skogen

Skogsbryn

Längs träddungar och skogsplanteringar är det angeläget att skapa skogsbryn där sådana saknas. Skogsbrynet är en övergångszon mellan skogen och de intilliggande markerna, områden som oftast är två helt olika miljöer. Ett skogsbryn kan ha gleststående träd, ett annat kan ha en blandning av träd och buskar eller ett bryn av höga och låga buskar eller bara en zon med högt gräs. I alla fallen är detta en värdefull miljö som kan bli en reträttplats för många djur och växtarter som annars är knutna till halvöppna marker. Skogsbrynet fungerar också som förbindelselänk mellan olika naturområden och kan på så sätt bli en möjlig spridningskorridor för växter och djur. Blommande träd, buskar och örter ger föda i form av nektar och pollen sommartid till fjärilar och insekter. Harar, kaniner och rådjur kan söka föda i brynet, där kvistar och knoppar blir till föda och fåglar kan livnära sig på bär och frön. Skogsbrynet kan även ge många möjligheter som boplats och övervintringsplatser för olika insekter och djur. Och inte minst viktigt är också värdet ur ett rekreationsperspektiv, då det kan ge en fin naturupplevelse.

Träd och buskar i landskapet

I det öppna jordbrukslandskapet är det centralt att producera jordbruksprodukter, men även här bör det finnas plats för mindre trädbuskrader och dungar.

Alléer och pilevallar

Alléerna liksom pilevallarna har varit och är ett betydelsefullt inslag i det skånska landskapet som är viktiga att värda och bevara. I det öppna jordbrukslandskapet är de speciellt viktiga då det förutom att de sätter prägel på landskapet också är betydelsefullt för

Gammal pil sydost om Stora Herrestad - ett karaktärsträd för Skåne som också är viktigt för den biologiska mångfalden i det öppna landskapet. Foto: Bert Rydhagen.

den biologiska mångfalden. Nya alléer eller pilevallar kan t.ex. planteras längs vägar fram till gårdar och hus på landsbygden där alléer eller pilevallar saknas. Detta skulle synnerligen förhöja landskapsbilden liksom att det skulle gynna den biologiska mångfalden i landskapet.

Trädbuskrader och mindre dungar

Trädbuskraderna kan med fördel planteras så att de både ger vilda växter och djur en fristad och även ger markägaren en fördel genom att förhindra jordflykt. Förslagsvis finns i trädbuskradens mitt olika träd och utanför finns en buskrad som kan skördas med vissa intervall och användas till pellets eller för framställning av biogas (se skiss sid. 101).

Solitära träd, vårdträd i anslutning till gårdarna, alléer och pilevallar, bärande träd och buskar i odlingslandskapet - alla är de av stor vikt för den biologiska mångfalden, landskapsbilden och för människors välbefinnande.

Förslag på åtgärder:

- befintliga träd och buskar skyddas och vårdas
- nya träd och buskar planteras på lämpliga platser
- nya alléer eller pilevallar planteras längs vägar fram till gårdar och hus på landsbygden där alléer eller pilevallar saknas
- solitära träd, vårdträd, planteras i anslutning till hus och gårdar

Träd som rekommenderas som alléträd, i skogsbyn m.m.

Trädart	Höjd, ålder m.m.	Markkrav	Lämpligt som alléträd, i skogsbyn, m.m.
Vårtbjörk (<i>Betula pendula</i>)	20 - 25 m (ibland 30 m). Kan bli 100 - 150 år	Växer normalt på torr och näringsfattig jord, är anspråklös vad gäller jordmån, men ljusålskande.	Den är vindtålig och tolerant mot saltstänk, men känslig för skador på barken. Inget vanligt alléträd i Skåne men värt att pröva. Klart lämpligt i skogskant.
Bok (<i>Fagus silvatica</i>)	15 - 40 m	Växer normalt på alltifrån magra, näringsfattiga jordar till näringsrika jordar. Gynnas av genomluftad jord med god fuktighet.	Den har ytligt rotsystem och är därför mindre vindtålig. Den är känslig för jordbearbetning och dikningsarbeten på intilliggande marker. Den kan bli mycket pampig som alléträd men mindre lämplig i vindutsatt läge. Klart lämplig i skogskant.
Ek (<i>Quercus robur</i>)	15 - 25 m. I täta lägen mer eller mindre rakstammig, i öppna lägen med bred krona	Växer på både styva och lätta leror men kan även utvecklas väl på många slags marker.	Den har djupgående rotsystem och är därför vindtålig. Den är inte så känslig för jordbearbetning på intilliggande marker. Bra alléträd och mycket lämplig i skogskanter.
Avenbok (<i>Carpinus betulus</i>)	10 - 20 m. Har bred rund krona.	Har bred ståndortsamplitud, men är vanlig på mull- och lerjordar.	Mycket vindtålig. Inget vanligt alléträd, men borde prövas på friska till fuktiga jordar. Mycket lämplig i skogskanten i fuktiga lägen.
Fågelbär (<i>Prunus avium</i>)	5 - 20 m. Som ung med konisk, som äldre med rundad krona	Trivs på näringsrik mark med gott kalktillstånd. Gynnas av genomluftad, ej kompakt jord.	Lämplig som alléträd i inte alltför blåsiga lägen. Mycket lämplig i skogskant.
Lind (<i>Tilia cordata</i>)	20 - 25 m, mycket variabel	Växer på frisk, näringsrik mulljord, men går även på styva och lättare leror.	Har djupa rötter och är mycket vindtålig och tolerant mot saltstänk. Släktingen parklind viktigt alléträd. Skogslinden variabel. Mycket lämplig i skogskanten.
Skogslönn (<i>Acer platanoides</i>)	20 - 25 m. Äldre träd har rundad form	Växer på svagt sur till starkt alkaliska jord, är kalkgynnad och trivs på näringsrik, mullrik mark med lätta leror och andra näringsrika jordar med god vattentillgång. Går bra på ett brett spektrum av jordar men kräver väl-dränerad jord.	Känslig för kompakt och dåligt dränerad jord. Mycket tolerant mot saltstänk. Inte så vanlig som alléträd men borde kunna användas mer. Har vackra höstfärger. Mycket lämplig i skogskant.
Oxel (<i>Sorbus intermedia</i>)	12 - 15 m, blir ca 100 år.	Växer på näringsrika, ofta kalkrika och lättare jordar, men går bra på varierande jordar.	Har kraftigt rotsystem och är mycket vindtålig och tolerant mot saltstänk. Kräver viss skötsel men passar mycket bra som alléträd, men är även lämplig i skogsbyn.
Pil (<i>Salix spp.</i>)	12 - 25 m.	Växer på näringsrik, frisk - fuktig mark. Går bra på styva och lättare leror.	Karaktärsträd för Skåne, blommar tidigt, bra för humlor och bin. Passar bäst som pilallé eller pilevall.
Sälg (<i>Salix spp.</i>)	3 - 15 m.	Växer på näringsrik, frisk - fuktig mark. Är ljuskrävande. Går bra på styva och lättare leror	Används inte vanligen i alléer men t.ex. <i>S. caprea</i> är ett vackert träd som skulle passa. Mycket lämpligt i skogskant. Bra för humlor och bin.
Rönn (<i>Sorbus aucuparia</i>)	3 - 5 m, mångformig, blir 60 -80 år.	Anspråkslös, förekommer på många ståndorter	Inte så vanlig som alléträd men borde prövas. Mycket lämplig i skogsbyn.

Buskar som rekommenderas i skogsbryn m.m.

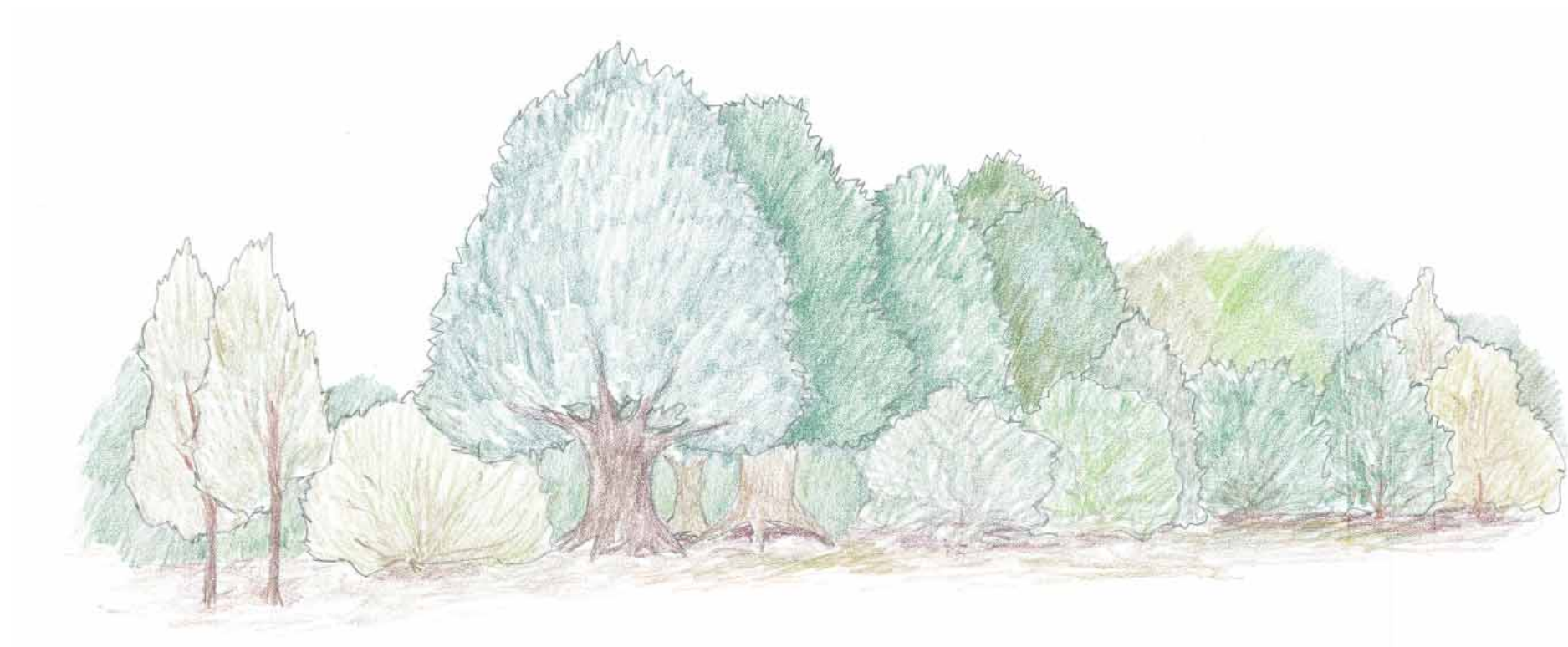
Trädart	Höjd, ålder m.m.	Markkrav	Lämplig i skogsbryn m.m.
Bened (<i>Euonymus europaeus</i>)	1 - 5 m hög buske	Växer på frisk näringsrik mark, finns i lövskog, bryn och snår.	Lämplig i hela skogsbrynet.
Brakved (<i>Frangula alnus</i>)	1 - 5 m hög buske	Växer på fuktig, näringsfattig mark, finns i lövskog, stränder, kärr, bäckkanter, fuktängar och bryn.	Lämplig i hela skogsbrynet.
Fläder (<i>Sambucus nigra</i>)	2 - 8 m hög buske eller träd	Växer i bryn, hyggen, skogsgläntor och snår. Är vanlig och ofta även odlad.	Lämplig i hela skogsbrynet närmast skogskanten.
Getapel (<i>Rhamnus catharticus</i>)	1 - 8 m hög buske	Växer på öppen, näringsrik, stenig mark. Finns i bryn, ängsbackar och på vägrenar.	Lämplig i hela skogsbrynet.
Rundhagtorn (<i>Crataegus laevigata</i>)	1 - 6 m hög buske, som äldre trädlik	Växer på solvarm mark. Finns i hagar, på klippor, snår och ekskog.	Lämplig i hela brynet.
Spetshagtorn (<i>Crataegus rhipidophylla</i> var. <i>rhipidophylla</i>)	1 - 6 m hög buske, som äldre trädlik	Växer på solvarm mark. Finns i hagar, på klippor, snår och ekskog.	Lämplig i hela brynet.
Hassel (<i>Corylus avellana</i>)	1 - 6 m hög buske	Vanlig på näringsrik mark. Finns i skogsmark, bryn, lundar och hagmark.	Lämplig i skogsbrynet närmast skogskanten.
Hägg (<i>Prunus padus</i> ssp. <i>padus</i>)	3 - 14 m hög buske, som äldre trädlik.	Vanlig på fuktig, mullrik mark. Finns på stränder, bryn, hagar och bäckkanter.	Lämplig i brynet närmast skogskanten.
Måbär (<i>Ribes alpinum</i>)	0,5 - 1,5 m hög buske	Vanlig på frisk, gärna kalkhaltig, mullrik mark. Finns i lövskogar, bryn, steniga backar och hagar.	Lämplig i hela brynet.
Nyponros (<i>Rosa dumilis</i>) och stenros (<i>Rosa canina</i>)	1 - 3 respektive 1,5 - 4 m höga buskar	Vanliga på många slags marker. Finns i hagar, längs vägkanter, bryn och snår.	Lämplig i hela brynet.
Skogsolvon (<i>Viburnum opulus</i>)	1 - 4 m hög buske	Växer på frisk - fuktig, näringsrik och mullrik mark. Är kalkgynnad. Finns i lundar, snår, bryn, längs bäckkanter och i alkärr.	Lämplig i brynet närmast skogskanten samt i mellersta delen av brynet.
Vildkaprifol (<i>Lonicera periclymenum</i>)	1 - 8 m slingrande klätterbuske, "lian"	Ganska vanlig i skogar, snår, bryn och klippbranter.	Lämplig i hela brynet.

Förslag på träd- buskplanteringar

En träd-buskplantering kan planteras på olika sätt. Förslagsvis planteras i den inre delen ek, bok m.fl. högre träd (fler exempel på träd som rekommenderas i inre delen av ett skogsbryn, se tabellen sid. 99). Här bör

stå träd som har lång livslängd och ger karaktär i landskapet. Här planteras också några mellanstora träd och högre buskar såsom sälg och fläder och gärna kaprifol som kan klänga på träden. I nästa zon av planteringen planteras hassel, sälg, fläder m.m. gärna också fågelbär och kanske lönn som ger fina höstfärger. I den yttre

zonen planteras lägre buskar, t.ex nyponros, slån och hagtorn. Här kan man också tänka sig Salixbuskar som inte får bli för höga utan skördas med jämna intervall (dock inte i marknivå).

Idéskiss på träd- buskplantering. Teckning: Elisabeth Hansson.

Åkerholmar

Åkerholmar har stor betydelse för den biologiska mångfalden i landskapet då de är en tillflyktsplats för vilda växter och djur. De är också av stor vikt för landskapsbilden. Åkerholmarna omfattas av biotopskydd, men de kan påverkas av gödsling och besprutning på den omgivande åkermarken.

Förslag på åtgärder för att minska påverkan från omkringliggande åkermark:

- de närmaste metrarna bör undantas från spridning av gödsel och kemiska bekämpningsmedel enligt Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets föreskrifter, råd och anvisningar

Äng och hage

Flera av kommunens ängs- och hagmarker finns i naturskyddade områden. Men det finns även andra ängs- och hagmarker, sådana som kanske inte har samma biologiska värde men som har stor betydelse för landskapsbilden. Det finns också mindre områden med stora värden, såsom extremrikkärren, som måste hävdas för att inte växa igen.

För att bevara ängs- och hagmarkerna är det väsentligt att:

- hävden fortsätter med betesdrift eller slätter
- ängs- och hagmarker samt extremrikkärr, som håller på att växa igen, röjs.

Väg- och åkerkanter

Området längs vägar och åkerkanter kan utvecklas till viktiga zoner som förbinder naturområden i landskapet. Zoner som, förutom att de förhöjer den biologiska mångfalden i landskapet, även kan bli till glädje för människor och bidra till en vacker landskapsbild.

Blommande väggkant i närheten av Öja mosse. Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö.

Förslag på åtgärder för att gynna mångfald och tillgänglighet:

- de närmaste metrarna längs vägar och åkerkanter bör undantas från spridning av gödsel och kemiska bekämpningsmedel i enlighet med Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets föreskrifter, råd och anvisningar.

- s.k. beträddor bör anläggas i jordbrukslandskapet. Syftet med beträddorna är att de ska användas för promenad och/eller ridning samt att de ska öka den biologiska mångfalden i landskapet.

Våtmarker och dammar

Antalet våtmarker har genom bl.a. strukturomvandling minskat i landskapet. Våtmarkerna är av stor betydelse för bl.a. den biologiska mångfalden och för landskapsbilden.

Vid anläggning av nya våtmarker och dammar är det viktigt att:

- våtmarkerna och dammarna bör anläggas så att de smälter väl in i landskapet.
- jordmassorna som uppstår vid schaktningen bör jämnas ut i landskapet i maximalt 0,5 m tjocka lager
- slänterna utmed våtmarken bör göras tillräckligt flacka för att smågrodor och andra amfibier lätt ska kunna ta sig upp på land
- eventuella buskar och träd som planteras i anslutning till våtmarken bör vara typiska för regionen, d.v.s. sådana som normalt är vildväxande här
- dammar och våtmarker som anläggs bör utformas så att andra naturvärden inte skadas.

Åar och bäckar

Åarna och bäckarna är viktiga förbindelselänkar i landskapet. Många vattendrag i kommunen är utträtade och de påverkas också av återkommande rensningar.

Förslag på några åtgärder för att öka den biologiska mångfalden samt öka möjligheterna till rörligt friluftsliv:

- åar och diken som kanaliseras och har branta slänter bör restaureras så att de blir tillräckligt flacka för att smågrodor och andra amfibier lätt ska kunna ta sig upp på land
- odlingsfria skyddszoner bör anläggas utmed vattendragen
- vattenuttag för bevattning bör begränsas

Läs mer om åtgärder, bidrag och bestämmelser

www.lansstyrelsen.se/skane
www.jordbruksverket.se

Bekämpning av jättelokan, se Jordbruksverkets hemsida www.sjv.se

Stöd för att utveckla skogens natur- och kulturvärden. se Skogsstyrelsens hemsida. www.skogsstyrelsen.se

Stad & Land Nr. 160, Att anlägga skogsbyn, Malin Rizell och Roland Gustavsson, 1998.

Statens jordbruksverks författningssamling 2010:55

Naturvårdsverkets Allmänna råd 97:3

Åtgärder som kan göras i landskapet och möjlighet att få bidrag, se jordbruksverkets hemsida www.jordbruksverket.se

Biologisk mångfald och variation i odlingslandskapet, Jordbruksinformation 3 -2009 - Sälgen behövs m.fl. småskrifter finns också på Jordbruksverkets hemsida.

Utvecklingsförslag i kommunens landskapszoner

Dagens landskap har vuxit fram under lång tid, under påverkan av markförhållandena, väder och vind,

Utmärkande och viktigt att vårda i kommunens olika delar:

Det inre backlandskapet:

- de höga naturvärdena i skogsområdena
- tillgängligheten för rörligt friluftsliv
- ängs- och hagmarker
- alléer och åkerholmar

Det öppna backlandskapet (öppet jordbrukslandskap):

- naturvärdena i skogsområdena
- tillgänglighet för rörligt friluftsliv
- småbiotoper som befintliga alléer, åkerholmar, trädungar m.m.

Slätten i öster:

- trädrader och åkerholmar
- de öppna vattendragen
- vårdträd och lummiga trädgårdar

Kusten:

- stränderna för bad och rekreation
- de höga naturvärdena
- den oexploaterade kusten

förändringar i klimatet och av människans förändrade brukningsmetoder och markanvändning. De stora natur- och kulturvärdena i kommunen är viktiga att slå vakt om samtidigt som också förändringar och utveckling måste tillåtas.

Befintliga naturområden kan kopplas samman med naturstråk. Tanken är att de nya naturstråken ska förstärka landskapets naturvärden och utveckla den biologiska mångfalden. De höga natur- och kulturvärdena och möjligheten till naturupplevelse och rekreation kan därigenom kombineras och detta kommer att innebära att det i framtiden finns större möjligheter till rörligt friluftsliv och rika naturupplevelser.

Det inre backlandskapet

I det inre backlandskapet är det väl försett med både skogsområden och ängs- och hagmarker.

För att ytterligare öka den biologiska mångfalden i landskapet kan de olika naturområdena bindas samman genom att man bygger på med naturstråk som sammanlänkar redan befintliga träd- och buskrader, diken och naturområden.

Det yttre backlandskapet (öppet jordbrukslandskap)

Det yttre backlandskapet karakteriseras av ett storslaget jordbrukslandskap på markerade kullar och dalar.

Några skogsområden finns i anslutning till godsens och Charlottenlundsbäcken och Svarteån är viktiga vattendrag i området, liksom alléer, åkerholmar och privata trädgårdar och parker.

Befintliga naturområden kan kopplas samman genom att man utvecklar de öppna vattendragen, träd- och buskrader och natur i anslutning till markvägar.

Slätten i öster

Det svagt böljande landskapet i öster präglas av öppna vyer. Öja och Ingelstorps mosse är större betesmarksområden men skogsområden saknas så gott som helt så när som på skogen i anslutning till Köpingebro och skogen i norr på andra sidan kommungränsen. I landskapet finns däremot flera öppna vattendrag.

Det öppna jordbrukslandskapet är betydelsefullt. Vattendragen och de naturområdena som finns i området kan utvecklas/förstärkas för att öka den biologiska mångfalden i landskapet.

Kusten

Den långa kusten utmed kommunen har höga naturvärden och är viktig för möjligheten att idka rörligt friluftsliv. Här finns några av kommunens kanske värdefullaste naturområden med avseende på sällsynta växt- och djurarter samtidigt som sandstränder och skogsområden ger rika möjligheter till att promenera, bada m.m.

Förbindelsen mellan naturområdena längs kusten är bättre än i övriga delar av kommunen. För att ytterligare öka den biologiska mångfalden i landskapet kan området utmed de öppna vattendragen utvecklas och förstärkas med natur.

Utvecklingsförslag i anslutning till kommunens större byar

Med relativt små medel kan man göra landskapet mera tillgängligt i anslutning till bebyggelsen, samtidigt som naturmiljön förstärks till glädje för vilda växter och djur. För staden Ystad finns ett separat grönstrukturprogram. För byarna på landsbygden är här några exempel på hur grönstrukturen i anslutning till byarna kan förstärkas och hur möjligheterna till rörligt friluftsliv kan ökas.

Snårestad

Snårestad omges av åkermark och i nordväst finns ett område med energiskog. I övrigt saknas naturmark i anslutning till byn.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Ett naturstråk för promenad m.m. kan skapas i anslutning till markvägar från byn till skogarna i anslutning till Marsvinsholm och Charlottenlund.

Svarte

Svarte ligger längs kusten omgiven av åkermark, med Charlottenlundsbäcken i väster och Svarteån i öster kantad med lummig lövskog. Längs kusten finns badstrand och cykelväg.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- En gångstig kan anläggas från byn som ansluter till Kärleksstigen utmed Charlottenlundsbäcken.

Sövestad

Sövestad ligger i ett öppet kuperat jordbrukslandskap. Naturlika parkområden, liksom lummiga trädgårdar är viktiga i byns grönstruktur. En fin allé leder fram till Krageholmssjön med omgivande skogsområde och i anslutning till byn finns flera mindre områden med ängsmark.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Smala naturstråk, (s.k. beträddor) kan anläggas som förbindelser till befintliga naturområden i anslutning till byn.
- Ett gång- och cykelstråk bör också anläggas längs väg 13.

Stora Herrestad

Landskapet kring byn består av stora bördiga åkrar. De lummiga trädgårdarna, parken kring säteriet och kyrkogården bildar tillsammans med mindre kommunala park- och grönytor byns grönstruktur. Några viktiga naturområden, som finns i närheten av byn är Öja mosse i söder med öppen betesmark och vall, Fårarps ängar i nordost, en markerad dalgång med betesmark i väster samt ett öppet vattendrag med omgivande betesmark vid Piledal.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Smala naturstråk/beträddor, kan anläggas till befintliga naturområden i anslutning till byn.
- Ett gång- och cykelstråk bör också anläggas som förbinder byn med Ystads tätort.

Köpingebro

Landskapet runt Köpingebro är svagt kuperat. Byn omges av åkermark, ett större skogsområde i öster och i söder och väster rinner Nybroån fram. De privata trädgårdarna bidrar starkt till byns grönstruktur. En gång- och cykelväg leder ner till kusten.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Naturstråket utmed Nybroån kan förstärkas och stigen längs ån förbättras.
- Skogsområdet i söder och väster bör avsättas som kommunalt naturreservat och en skötselplan bör upprättas för området. Befintliga skogsvägar och stigar binds samman till en strövstig.

Glemmingebro

Glemmingebro ligger omgärdad av ett småkuperat åkerlandskap. Gröningen vid Redskapsvägen och den gamla prästgården är två viktiga gröna platser i byn som tillsammans med uppvuxna gamla trädgårdar bidrar till ortens grönska. Några mindre ängsmarker i anslutning till Hörupsåsen och åarna Norre å (egentligen en mindre bäck) och Kvedalsbäcken är den naturområden i anslutning till byn.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Naturstråk/beträddor kan anläggas utmed bäckarna för att ge möjlighet till promenad m.m.
- Hörupsåsen kan göras tillgänglig genom grönt promenadstråk.
- En gång och cykelväg bör anläggas med förbindelse till kustvägen.

Ingelstorp, Valleberga och Hedvigsdal

De tre små byarna är omgivna av jordbruksmark. Ingelstorp och Valleberga ligger båda i anslutning till Tuvebäcken och Hedvigsdal strax norr därom. Lummiga trädgårdar är ett signum för byarna medan annan naturmark så gott som saknas.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Naturstråk/beträddor kan anläggas utmed Tuvebäcken för att ge möjlighet till promenad m.m. samt för att öka den biologiska mångfalden i landskapet.
- Smalt naturstråk kan anläggas som förbinder Tuvebäcken med Hörupsåsen.

Löderup

Löderup ligger i ett lätt kuperat, öppet jordbrukslandskap. Lummiga trädgårdar förstärker byns grönstruktur liksom naturområdena med dagvattenmagasin mitt i byn samt söder om byn. Det södra dagvattenmagasinet avlastar ett tillflöde till Tuvebäcken i söder. I väster finns den framträdande Hörupsåsen som är av riksintresse för naturvård. En gång- och cykelväg finns som ansluter till skolan intill kyrkan i söder.

Förslag på hur man kan öka den biologiska mångfalden och möjligheterna till rekreation och naturupplevelser:

- Naturstråk/beträddor kan anläggas utmed bäckarna för att ge möjlighet till promenad m.m. samt för att öka den biologiska mångfalden i landskapet.
- Hörupsåsen kan göras tillgänglig genom grönt promenadstråk/beträddor.
- En skötselplan bör upprättas för naturområdena med dagvattenmagasin.

Bilaga.
GENOMFÖRANDE AV PROJEKT OCH
ÅTGÄRDER

Denna bilaga ska uppdateras varje mandatperiod.

Projekt och åtgärder

Andelen natur i kommunen är ytmässigt inte så stor, 70 % av kommunens landyta upptas av åkermark och till detta kommer vägar och samhällen som också är en betydande del av kommunens yta. Ändå finns det inom kommunen många värdefulla naturområden och ett stort antal sällsynta arter som är viktiga att skydda och värna.

Naturen i kommunen är viktig i sig, men den är också ett viktigt signum för kommunen när det gäller rörligt friluftsliv och för turiströrelsen med allt vad det innebär i årliga intäkter för kommunen. Det är ett stort ansvar som ligger på kommunen och kommuninvånarna att till kommande generationer förvalta dessa värden.

För att få acceptans för några av de åtgärder/projekt som har föreslagits är det viktigt med medverkan och delaktighet från såväl markägare som övriga boende i kommunen. Medborgarinflytande kan bl.a. ske genom information och öppna möten. En bra start kan vara att börja med ett pilotprojekt t.ex. i anslutning till nägon av kommunens mindre byar. Detta kan vara en del av ett s.k. byaprogram.

Förslag på pilotprojekt

- Intresserade markägare, Byalagsrådet, LRF:s kommungrupp och naturskyddsföreningen, m.fl. intresseföreningar bjuds in av kommunen till ett diskussionsmöte. Olika förändringsförslag diskuteras

och ett område för projekt väljs ut.

- Projektbeskrivning författas och bidrag till projektet söks från olika fonder.
- Området där projektet ska genomföras dokumenteras.
- Projektet genomförs i samarbete med markägare, byaföreningen, naturskyddsföreningen, LRF:s kommungrupp m.fl. intresseföreningar.
- Åtgärderna dokumenteras.

När projektet genomförts kan det användas som visningsområde och ge inspiration till förändringar i andra delar av kommunen.

Finansiering av projekt och åtgärder

Det är inte möjligt att genomföra förslagen i naturvårdsprogrammet utan finansiering eller markägares samtycke. Kommunen kommer enbart att genomföra åtgärder/projekt i samverkan med markägare/brukare.

Markägare kan söka ersättning för miljötjänster utförda i odlingslandskapet. Det kan t.ex. vara skötsel/återskapande av alléer och skötsel av olika biotoper för att främja biologisk mångfald. Man kan också få ersättning för specialinsatser för landskapets natur- och kulturvärden som gör det enklare för allmänheten att få tillgång till naturen eller att man gynnar vissa arter, naturmiljöer eller bevarar kulturlämningar. Beroende på vilken typ av åtgärd som man förbinder man sig

att utföra kan avtal tecknas som löper över 1 till 5 år. Stora belopp betalas årligen ut till jordbrukare genom sådana avtal med anslag från Jordbruksverket genom

Statliga, regionala bidrag m.m.

LONA (Lokala naturvårdsåtgärder) - åtgärder för att skydda natur och göra den tillgänglig för människor, inte minst tätortsnära natur. Bidrag ges till kunskapsuppbyggande, framtagande av underlag, processen kring arbetet med områdesskydd, vård och förvaltning, restaurering, information, folkbildning och annan kunskapspridning. Ansökan lämnas till Länsstyrelsen årligen.

EU-medel avsedda för löpande miljö- och naturvård inom jordbruket, se mer om Miljöersättning på Jordbruksverkets och Länsstyrelsens hemsida.

EU:S miljöprogram LIFE+ - sponsrar stora projekt som är nytänkande, visar på goda exempel eller handlar om miljöövervakning - natur och biologisk mångfald, miljöpolitik och förvaltning/styrning, information och kommunikation. EU-kommisionen administrerar stödet och Naturvårdsverket är ansvarig myndighet. Ansökan lämnas till Naturvårdsverket.

LOVA - lokala vattenvårdsprojekt - åtgärder som förbättrar havsmiljön i första hand genom att minska belastningen av näringsämnen till havet. Bidrag ges till åtgärder som minskar mängden kväve till havet. Ansökan lämnas till Länsstyrelsen.

Region Skånes miljövårdsfond - syfte att stimulera och stödja insatser som förbättrar miljösituationen i Skåne och bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling. Bidrag ges till konkreta åtgärder, information och beteendeförändringar, kartläggning och tillämpad forskning. Ansökningstillfällen: årligen 15 februari och 15 september.

EU-medel. Vad man kan få ersättning för varierar mellan olika år. Information om vilka åtgärder som man kan få ersättning för finns beskrivet på Jordbruksverkets och Länsstyrelsens hemsida.

Statliga bidrag eller medel går också att söka från olika fonder, men oftast täcker detta bara halva kostnaden. Den andra delen får den sökande stå för själv. Årligen bör kommunen därför avsätta medel i sin budget till naturvårdsprojekt och åtgärder för att bibehålla och öka den biologiska mångfalden och gynna rörligt friluftsliv. Kommunen kan genom detta dels driva egna projekt dels stötta föreningar och privata initiativ.

En naturvårdsfond som förvaltas av kommunen bör bildas. Till denna avsätter kommunen årliga anslag. Förutom kommunens bidrag till fonden kan också företag, enskilda och föreningar lämna bidrag. Hur pengarna i fonden ska användas och vilka projekt som ska drivas bestäms av den nämnd som har ansvaret för naturvårdsfrågor i kommunen.

Förslag på projekt/åtgärder som naturvårdsfonden kan användas till:

- Naturvårdsprojekt som kommunen driver och fått statliga bidrag till eller fått bidrag till från andra fonder.
- Föreningar och enskilda för skötsel och restaurering av naturområden som anses speciellt värdefulla i kommunen.

- Skötsel och restaurering av naturområden som anses viktiga som närrekreationsområden.
- Finansiering av små naturvårdsprojekt där det inte finns någon annan finansiär.
- Konkreta åtgärder som kommunen kan genomföra för att bevara och sköta naturområden som normalt inte ingår i den löpande driften.
- Inköp av utrustning för skötsel och bevarande av naturområden.
- Nyskapande av naturområden och gröna stråk samt stigar, mindre P-platser och annat som gynnar rörligt friluftsliv.

Prioritering av åtgärder

Ekonomi sätter begränsningar för vad som kan åstadkommas. Därför är det viktigt att insatserna görs utifrån ett helhetstänk så att satsningarna sätts in på bästa ställe. Prioriteringarna och resursbehov måste göras tydliga i budgetprocessen, där de åtgärder som bör utföras finns med som en separat del som årligen uppdateras. Finansieringen kan ske både genom kommunen, med medel från olika fonder och genom privata initiativ.

Insatser som bör startas upp inom 5 år

- Pilotprojekt - Skötsel och restaurering av naturområden som anses viktiga som närrekreationsområden i anslutning till någon av kommunens byar.

- Uppdatering av skötselplanerna för Dag Hammarskjölds park, samt en förbindelse mellan östra och västra delen av området.
- Små naturvårdsprojekt - kommunala eller privata.
- Konkreta åtgärder, som kommunen kan genomföra för att bevara och sköta naturområden, som normalt inte ingår i den löpande driften.
- Inventering av sandnejlikan och åtgärder för att skydda den inom strandområdet vid Nybrostrand och campingintill.
- Inventering och upprättande av skötselplan för Fredriksbergsområdet (område 14b). Betesmarken i väster - fortsatt bete, skogsmarken - naturvårdsanpassat skogsbruk, mindre igenväxande ängsmarker röjs och strövstigar anläggs som förbinder befintliga markvägar i området.
- Naturinformation/naturprojekt för skola - förskola.

Insatser som bör göras inom 10 år

- Nyskapande av naturområden och naturstråk.
- Strövstigar/ridleder, mindre P-platser och annat som gynnar rörligt friluftsliv.
- Bygga ut gång- och cykelvägnätet i kommunen.
- Odlingssvåra zoner/naturstråk så att det blir lätt och säkert att ta sig fram och nå ut på landsbygden och till naturområden.

